

CBAM - ano či ne?

4.11.2024 - Jaroslav Suchý | Svaz chemického průmyslu ČR

Tedy CBAM by měl plnit funkci regulace emisí skleníkových plynů při mezinárodních obchodech a pokud bude správně nastaven, měl by odstranit dopady vyšších uhlíkových nároků (rozuměj vyšších nároků na snižování vypouštěných emisí skleníkových plynů) na evropský průmysl. Evropský průmysl je totiž stále více zatížen dopady povolenek, a i v této souvislosti vysokých cen energií. Ano, povolenka je jedním z faktorů vysoké ceny energií v EU.

Mechanismus CBAM by tedy měl tedy fungovat jako určitá podpora udržitelného světového obchodu a měl by zajistit, že zboží zemí s méně přísnými emisními předpisy nebude znečišťovat globální atmosféru. Ve své podstatě by měl fungovat motivačně, kdy země, které chtějí udržet konkurenceschopnost, jsou motivovány k investování do technologií s nižšími emisemi. Finanční příjmy ze CBAM se pak předpokládá, že budou použity na financování iniciativ zaměřených na boj s klimatickými změnami.

Až potud myšlenka chvályhodná, a tedy položme si otázku, zda evropským (chemickým) firmám může skutečně být skutečně pomoci?

Domníváme se, že nikoliv. CBAM dle našeho názoru (SCHP ČR) poněkud předběhl proces snižování emisí v energeticky náročném průmyslu a může tak dojít, v kombinaci s aktuální revizí EU ETS (snižování alokací bezplatných povolenek), k urychlení kolapsu strategického energeticky náročného zpracovatelského průmyslu v EU.

V obecné, učebnicové rovině může být CBAM nástrojem efektivním a dle našeho názoru nezbytným pro ochranu nízkoemisní ekonomiky. Tato ale dosud v EU není a v dalších deseti letech ji pravděpodobně mít nebudeme. A tak v případě, že reálně nedochází k razantnímu snížení nákladů na povolenky v souvislosti se snižováním emisí, do kterého je možné investovat jen při splnění podmínek dostatku bezemisní, nebo nízkoemisní energie za konkurenceschopnou, tedy nízkou cenu, pak CBAM může pouze zvýšit ceny výrobků pro spotřebitele a narušit konkurenceschopnost evropských výrobců.

V mnoha ohledech tak CBAM může chránit výrobky, které mají možnost snižovat emise razantně a efektivně, ale v oblasti chemické výroby lze takové výroby najít jen velice obtížně.

Aktuálně je již po zavádění pilotní fáze, která má teprve začít fungovat od roku 2026, zvažováno rozšiřování systému na ostatní sektory (dnes se CBAM týká zatím pouze hnojiv železa a oceli, hliníku, cementu, elektrické energie, vodíku). Jsme ale z výše uvedených důvodů přesvědčeni, že k takovému rozšiřování by mělo docházet opatrně, přičemž je před jeho rozšiřováním nutné provést důkladná vyhodnocení dopadů CBAM na jednotlivá odvětví v EU. Tedy provést dopadové studie, které budou pracovat s reálnou časovou osou zvyšování nákladů na povolenky, zvažovat realizovanou cestu k dosažení uhlíkové neutrality v konkrétním odvětví, tedy například rozvoj OZE, rozvoj CCU (využití uhlíku) a rozvoj tolik opěvované vodíkové ekonomiky v EU. Jedině tak může vzniknout jasnější představa, o jaké sektory CBAM rozšířit a jaké ponechat v rámci aktuálního režimu bezplatné alokace, tedy udělat si reálnou představu, jaké výrobky chceme vyrábět v EU a které sektory mají REÁLNÝ potenciál uhlíkově neutralizovat či dekarbonizovat. Teoreticky tak může vzniknout i vícerychlostní CBAM pro jednotlivá odvětví a výrobky.

Další výzvou pro funkčnost CBAM je neupravená podpora vývozu z EU, protože CBAM tak, jak je nastaven v tuto chvíli, má za úkol pouze ochraňovat pouze před „nekalými dovozy“. Není tak řešena zvýšená nákladovost evropských firem, pokud chtějí vyvážet své produkty za hranice zemí EU.

Dále je nutné konstatovat, že systém ještě není dotvořen a již nyní se ozývají první zkušenosti z firem, že jeho implementace a správa je značně složitá. Ano, přemýšlíte správně. CBAM se netýká jen sektorů výše vyjmenovaných. Týká se vás všech, kteří dovážíte cokoli z zemí mimo EU, například šroubky do vyráběných strojů nebo polotovary pro vaše výrobky ... i vy máte povinnost vaše dovozy registrovat a „donutit“ své dodavatele zboží ze zemí mimo EU k „akci“.

A v neposlední řadě tu máme ochranu trhu. Panuje obava, že některé země mohou považovat CBAM za formu protekcionismu, což může vést k obchodním konfliktům. Systém po jeho rozšíření bude mít dopad na rozvojové země: Rozvojové země mohou být znevýhodněny, pokud nemají kapacity na investice do technologií s nižšími emisemi nebo jednoduše pokud se rozhodnou bojovat proti formě protekcionismu protiopatřeními a pokud systém začne fungovat, bude spojen s vyšší cenovou hladinou.

Máte zkušenosti se CBAM ve vaší firmě? Zajímá Vás tato problematika více? Ozvěte se nám!

<https://www.schp.cz/info/cbam-ano-ci-ne->